

Geef bewoners weer perspectief

Jaar in jaar uit is er beloofd de bewoner meer centraal te stellen bij schadeherstel en versterking. De praktijk is een andere. Tegen die achtergrond vroeg het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) het Kennisplatform Leefbaar en Kansrijk Groningen om een onderzoek. Hoe wordt het bewonersperspectief op dit moment betrokken in de versterking en hoe kan dat beter? De onderzoekers van het Kennisplatform spraken met verschillende betrokkenen, organiseerden een ExpertiseLab en schreven een advies. We lazen de eindrapportage 'Perspectief van bewoners in de versterking' en we spraken met één van de auteurs Nienke Busscher.

- Geef professionals die direct contact hebben met bewoners de ruimte en breng ze in positie om te doen wat nodig is.

gemeenten aan zet in een 'nieuwe' regierol de boer ploegde voort...

Nienke Busscher: "Het verruimen van het mandaat van bewonersbegeleiders gaat mogelijk heel erg helpen. Zij zien en weten veel als het gaat om wat bewoners nodig hebben. Er kan in een organisatie als de NCG veel beter geluisterd worden naar de mensen in de uitvoering. Geef hen de ruimte om maatwerk te bieden en initiatieven van bewoners te ondersteunen."

Het ExpertiseLab

Tegelijk boog een tiental externe experts van uiteenlopende pluimage zich over de vraag hoe de participatie te verbeteren. De belangrijkste aanbevelingen zijn: wees bereid om de huidige systeemwereld los te laten en ontwerp die opnieuw samen met bewoners.

Centraal moet staan de bewoner als regisseur van zijn eigen woonsituatie, zeker ook als het gaat om het collectieve welzijn van Groningen.

Bouw voort op, maak de verbinding met het sociale kapitaal, de rijke cultuurhistorie en de verhalen van Groningen. Pas dan krijgt het Nationaal Programma Groningen ook de juiste inbedding om betekenisvol voor elke Groninger te zijn.

Daarnaast worden een aantal concrete acties voorgesteld als 'experimenteer met het bundelen van de aanpak van schade, versterking en toekomstperspectief'. En 'heb aandacht voor het wantrouwen en verdriet en ontwerp samen met experts en bewoners een proces dat bijdraagt aan herstel en heling'. En 'toets samen met bewoners de NCG-werkwijze aan de voorwaarde dat de bewoner de regie heeft en beslist over zijn directe leefomgeving'.

Kansen

Nienke Busscher gaf nog een verdere inkleuring van het advies. "Ik zie steeds meer professionals die last krijgen van het systeem waarin ze werken, terwijl zij zich met hart en ziel inzetten."

Wat echt nodig is, is het inbouwen van tijd voor reflectie. Al het beleid dat nu wordt uitgevoerd - het Bestuursakkoord, de verschillende pilots - is onder enorme druk en in haast gemaakt, waardoor het perspectief van bewoners veel te weinig is meegenomen. Binnen de NCG hebben professionals bijvoorbeeld ook veel te weinig momenten om stil te staan bij wat ze doen, om van elkaar te leren en om samen te kijken hoe het anders kan. De fysieke werkelijkheid wordt nu vaak voorop gesteld in het beleid, maar het gaat om mensen, die verder willen met hun leven. Het is van belang om transparant te zijn naar bewoners over wat zij kunnen verwachten tijdens de versterking van hun huis en dorp. Zij moeten erop kunnen vertrouwen dat de randvoorwaarden hetzelfde blijven tijdens dit proces. In de algehele operatie mist een gezaghebbende persoon met mandaat, overzicht en een onafhankelijke positie. Iemand die zich inzet voor de rechten van bewoners en die de verschillende facetten zoals leefbaarheid, veiligheid en toekomstperspectief verbindt".

Hoe verder

In maart is het advies door staatssecretaris Vijlbrief naar de Kamer gestuurd. Concrete werkafspraken over het vervolg zijn nog niet gemaakt. Die zijn zeker nodig. Want het wordt tijd dat bewoners weer met hun leven verder kunnen in een veilig huis in een mooie leefomgeving. Wat daarvoor nodig is weten bewoners zelf maar al te goed. De titel van het rapport is: Busscher, N., Postmes, T., Hupkes, S., Adams, W.J. (2021). Perspectief van bewoners in de versterking. Groningen: Kennisplatform Leefbaar en Kansrijk Groningen. Het is te downloaden via: www.kennisplatformleefbaar.nl/project-bewonersperspectief

- Slachtofferhulp Rijksoverheid -

De analyse

Er valt veel te verbeteren aan de positie van bewoners en maatschappelijke organisaties. Zowel bij individuele versterkingstrajecten als bij gebiedsgerichte aanpakken van dorpen of wijken en ook bij het maken van beleid en regels rond versterking en toekomstperspectief. Uit het onderzoek blijkt dat er veel steun is voor het verbeteren van participatie op deze drie niveaus, maar er zijn flinke beren op de weg ernaar toe. Verbetering van de participatie is in de huidige omstandigheden moeilijk, zo niet onmogelijk door het gebrek aan vertrouwen. Dit terwijl participatie geen gunst is, maar een wettelijk recht van inwoners als het gaat om beslissingen over hun eigen woning. Snelheid, kwaliteit én de financiële kaders zijn onverenigbaar voor een goede uitvoering en laten ook weinig ruimte voor participatie.

Er is veel oud zeer. Maatschappelijke organisaties worden steeds minder of niet betrokken bij regelingen en akkoorden. Het rapport vat samen: Gebroken beloftes, de lange duur, de ongelijkheid die ontstaat maken het wantrouwen groot. Herstel van vertrouwen zou in iedere aanpak centraal moeten staan. Er komt pas ruimte voor participatie als mensen zich erkend en gehoord voelen en als beloftes worden nagekomen. Én als je het herstel verbindt aan een leefbare woonomgeving, want daar zijn veel bewoners warm voor te krijgen. Nienke Busscher: "De puzzel is hoe je bewoners ontzorgt, terwijl je ze tegelijkertijd zeggenschap en inspraak geeft. Gezien de druk vanuit Den Haag om snelheid te maken lijkt dit een lastige opgave".

Aanbevelingen

Het onderzoek geeft aanleiding tot verschillende aanbevelingen en inzichten. Participatie van inwoners en maatschappelijke organisaties in het versterkingsproces moet veel beter. Zo niet, dan zullen bewoners afhaken, dan zullen zij zich steeds verder afkeren van

hun lokale bestuur en wordt de leefbaarheid onherstelbaar aangetast.

- Verbeteren van de participatie kan door je met z'n allen te richten op toekomstbestendige woningen en een toekomstbestendige wijk. Of je nu NCG bent, IMG, gemeente of bewoner.
- De gebiedsgerichte aanpak kan kansen genereren voor bewoners en hun leefomgeving.
- Belangrijke voorwaarden zijn een duidelijke rolverdeling en heldere afspraken die tot het eind toe worden gehanteerd.
- Maak het voor bewoners behapbaar, bijvoorbeeld door voor hen ondersteuning bij het beheer van budgetten te regelen.

Gevangen in hun eigen werkelijkheid - de reacties van NCG en IMG

Wij vroegen de NCG om een reactie. Ook het IMG stelden we in de gelegenheid te reageren gezien de grote raakvlakken van schadeherstel en versterking. De reacties zijn heel verschillend. Alleen al het aantal woorden: NCG heeft er zo'n 400 voor nodig, het IMG 3600 oftewel 10 A4-tjes... Het voert veel te ver om de reacties hier volledig weer te geven. Wel iets over de rode draad in beide reacties.

Allereerst de **NCG**: die ziet de eindrapportage als 'een belangrijk document', als 'input om de bewonerscommunicatie te verbeteren', 'ziet de noodzaak' van bewonersparticipatie en 'is daarmee aan de slag gegaan'. Verwijst naar de 'als positief ervaren dorpenaanpak' in Woltersum en Steendam/Tjuchem. De 'verbeteradviezen zijn meegenomen in de acties van de werkgroep bewonerscommunicatie'. Is 'hard aan de slag gegaan' met de betrokkenheid van bewoners: een bewonersadviesraad, 'een bewonersportaal wordt onderzocht'.

Het klinkt positief, maar het is nog steeds bureaucratische strooptaal. Om bewoners een volwaardige plek te geven is veel meer nodig. Leer voor een echte dorpenaanpak van Krewerd.

En dan het **IMG**: hun reactie lijkt te balanceren tussen die van een miskend genie en een verwend klein kind. Voor het IMG valt er van alles op het onderzoek aan te merken: eenzijdig, te algemeen. Wat vooral lijkt te steken is dat dit soort onderzoek geen aandacht heeft voor - aldus het IMG - een 'andere werkelijkheid waarin er ook veel wel lukt en goed gaat'. Geen aandacht voor die 'grote meerderheid van Groningers en Drenten die tevreden is met de wijze waarop hun schade wordt vergoed en afgehandeld'. Toch ziet ook het IMG dat het systeem op onderdelen niet goed werkt, zoals de scheiding van de afhandeling van schade en versterking. Maar 'de mogelijkheden tot vergaande participatie zoals de onderzoekers die concreet voorstellen, zijn

bij het IMG binnen de huidige wettelijke kaders beperkt.'

Beide reacties laten zien hoe beide organisaties in hun eigen werkelijkheid gevangen zitten. De NCG reactie ademt nog de bekende wollige 'de adviezen worden meegenomen' houding. Terwijl er veel meer voor nodig is om de bewoner weer een volwaardige positie te geven. Het IMG reageert als zelfstandig openbaar bestuursorgaan (zob) vanuit een totaal andere positie. Als door een horzel gestoken reageert het IMG als de Algemene Rekenkamer de scheve verhouding signaleert tussen het geld dat uiteindelijk bij gedupeerden terecht komt en alle overhead die daarvoor nodig is. Een eigen werkelijkheid in de kern gebaseerd op wantrouwen. Het zou zo anders kunnen.

(We zullen de reacties op de GBB website publiceren, zodat iedereen zelf zijn of haar oordeel kan vormen.)